

Tanítási módok taglalása a következő része a könyvnek. A közlő, rávezető tanítási alakok részletes tárgyalása után a kérdés és felelet szerepét fejtegeti a gyakorlott pedagógus alaposságával. A munkáltaató tanítási alaknál azt fejtegeti a részletes és mindenre kiterjedő figyelemmel megírt részben, hogy nem minden egység alkalmas erre a célra.

A magyarázatokra, rávezetésre és a szemléltetésre ad részletes, kimerítő és gyakorlati utasítást. A tanulók megrögzítése egyik legfontosabb feladatunk. A betanulást a megértésnek kell megelőznie, mert enélkül üres szakkozássá válik a növendék munkája.

A táblavázlat és a tanulók vázlatfüzetébe írt vázlat fontosságát hangsúlyoztatja. A táblázatnál a vezérszavak megválasztására és azok áttekinthető elhelyezésére fekteti a főszólyt. Az összefoglalásról, lecke feladásról és a házi feladatokról szól ezután részletesen.

Az elméleti, a gyakorlati és a népies előadási óra felépítését tagolja a könyv írója, valamint a tanítási órára való előkészületre ad részletes gyakorlati utasítást. Szól még a tanítás megbírálásának szempontjairól, az osztályozásról, a tanári zsebkönyv használatáról, az eredmény megállapító írásbeli dolgozatról. Mindezek igen jó gyakorlati részei a műnek. Kiegészítésképen tanításmenet-mintát, részletes és rövidvázlat-mintát mutat be a könyv. A minták szemléletesek, könnyen érthetők és világosak. Művével a szerző a mű célját elérte. A mezőgazdasági szakoktatás pedagógusainak egy olyan pedagógiai szakmunka jutott ezzel a művel a kezébe, melynek segítségével és amelyen keresztül nagy magyar pedagógusok kissé elvont, helyesebben magas nyelvezettel írt munkáit is élvezettel és teljes megértéssel olvashatják és tanulmányozhatják. Ezzel a munkával a szerző még közelebb hozta a szakoktatás nevelő és tanítószemélyzetét a magyarabb, a boldogabb, a szebb jövő felé.

Braun Ágoston.

NEVELÉS ÉS ÉLET

Mi a nevelők teendője a szünidőben?

A Nevelés és Élet rovatunkat nemcsak elevenné és színessé, hanem a nevelők hivatásszervezetének ütőerévé szeretnők tenni. Ezért felhívom a kedves Kántársak figyelmét arra, hogy a szerkesztőbizottság ezentűl a nevelés és oktatás körébe vágó minden érdeemes, vitás vagy nehezebb kérdésre ebben a rovatban szívesen válasszol. A szerkesztőket támogatja a szegedi egyetemi professzorok, a középiskolai

tanárok és tanítók tekintélyes gárdája.

A korai, kényszerűlt iskolazárással kapcsolatban önkénytelenül felvetődik a kérdés, melynek kifejtése ideai közgyűlésünkön idő hiánya miatt elmaradt: Mit tegyen a tanár és tanító a hosszú szünidőben?

Akit nem köt le egész napon át valamilyen hivatalos beosztás, annak nem érdeemes aggodással vesztenie az időt vagy vesződmie minden apró hírmondással azokról az óriási eseményekről, amelyeknek kimenetele

most már nem a mi kezünkbe van letéve. Nem szabad senkinek megbénítania alkotó munkakedvét, hanem egészsége, idegzete, családjának és nemzetünk jövője azt kívánja: vegye ki azok kezéből, akik érettünk ontották vérüket nemcsak a vésőt, kapát vagy kalapácsot, hanem az író tollat is és munkálkodjék abban a biztos meggyőződésben, hogy minden tettük minden pillanatuk erkölcsi és történelmi értékek hordozója, amint klasszikusan, tömören fejezi ki ez Szt. Bernát: Minden pillanat annyit ér, mint Krisztus vérenek egy cseppje, mint az egész örökkévalóság (pokol vagy mennyország).

Erkölcseleg jó vagy rossz és enél fogva örökértékű minden öntudatos lépésünk vagy taglejtésünk, minden szavunk és ítéletünk, mindenért felelősek vagyunk amit nem kénszer erőszakkal ki tőlünk. Ezenfelül minden tettünk történelmi értékű is a Pauler Ákos-féle elv alapján: Minden összefüggésben áll mindennel. Sorozatokat indítunk vagy fűzünk tovább, amelyek vagy áldást hoznak nemzedékről nemzedékre vagy kísérteteket idéznek föl és mi tehetetlenül állunk rombolásuk előtt, mint Goethe bűvészinasza. Tetteink történelmi súlyát kevésbé látjuk előre, kevésbé vagyunk érettük egyénileg felelősek, de nagy győzelmek, a nagy vereségek, a szociális kérdések megoldása nem a törvényhozók hangzatos szövegeitől függenek, hanem az egyéni érzületből fakadnak, minél fogva a családi szentélyek életében és az iskolák padjaiban dőlnek el.

Ilyen mélyreható emlékedéssel belátjuk azt is, hogy jogunk van a pihenésre, de ez nem áll hosszú tételességben, üres szóalkozásban, amely csak elbódít, elernyeszt és nem üdít föl. Jogunk mellett elemi kötelességünk *I. az önképzés, II. az*

önnevelés, III. munkaközösség kar-társainkkal és tanítványainkkal.

I. Első kötelességünknek tartom az *önképzést*. Nem üres költői szólam Versegly epigrammája: Nézd a búzakalászt...; ez nemcsak Szt. Ágostonnak, Newtonnak és más világnagyságnak tapasztalata, hanem mindenki tanúsíthatja, aki szokott egy kicsit önmagába nézni, hogy minél többet tud az ember, annál jobban látja milyen keveset tud. Ezért a nevelők nemzetünk iránti kötelességének tartom:

1. *a nyelvek tanulást vagy ismétlését.* Sajnálatos hiánya a magyar életnek, hogy nemzetiségeink nyelvét alig tudjuk, pedig okvetlenül figyelemmel kellene kísérenünk minden városban, minden nagyobb községben és tantestületben, mit írnak rólunk a román, szerb, stb. lapok és folyóiratok és ezek alapján beszámolókat tarthatunk minden esztendőben egyszer-kétszer a nagy nyilvánosság előtt is. Ha nemzetiségi nyelvvél való foglalkozás nem áll módunkban, akkor egy világnyelv alapos tudása a kötelességünk, mert ez egész új látómezőt tár fel előttünk. Végül a tanári testület minden tagjának becsületbe vágó kötelessége a töröl metszett magyar nyelvérzék megtartása és tökéletesítése. Erre a célra válasszunk magunknak kedvenc klasszikust, a ki nek a műveit szinte állandóan forgatjuk. Legalkalmasabb a régiek közül Pázmány Péter vagy Mikos Kelemen, az újak közül Arany, Kosztolányi, Prohászka.

2. A magyar nyelv művelésén kívül van még egy közös tanári szakmánk: *a pedagógia*. Nem volna túlterhelés és rendszertelenség, ha szaktanáraink szemelőtt tartanák az egész intézet célját és egy tanulónak szellemi befogadóképességét. Ezért igen ajánlatos, hogy életünkben legalább egyszer a pedagógia valamely klasszikusát alaposan döl-

gozzuk át. Erre a célra alkalmas Széchenyi István gondolatvilága, amint Váradi József koszorúba fűzte, Zrinyi Miklós prózai munkái az új Mankó-féle kiadásban, Imre S. Wesselyi bevezető művei és a Nemzetnevelők könyvtárainak legtöbb kötete, főleg Mátrai: Jellemtan, Somos: Népiskolai nevelése, Vánkonyi: A gyermek testi, lelki fejlődése, Bognár: Lélektan és nevelés, stb. A külföldiek közül ajánlatos Göttler, Matthias, Willmann, Spranger, Bosco Szt. János, XI. Pius enciklikája, stb.

3. A közös feladataink megoldása mellett tanulmányozzuk át *saját szakmánkban* egy új nagy összefoglaló munkát. Nézzünk szét alkalomadtán a nyilvános könyvtárakban, szakfolyóiratokban, semmiesetre se elégedjünk meg azzal, amit gyakran a tanárok szemére hánynak: a tankönyv jó tudásával. Ezt közepes tanulók is bevágják, de már tanáraiktól többet kívánnak, a jobb tehetségeket pedig magasabb színvonalú irányítást várnak.

II. Tanulmányaink mellett fordítsunk szeges gondot *önnevelésünkre*. A nevelő nemzedék vallamely nemzeti kultúrában arra kívánja képesíteni a felnövő nemzedéket, hogy ez kötelességeit készséggel, örömmel és ügyesen teljesítse; tehát, hogy az iskolából és a szülői házból kikerülve saját maga állandó igyekezettel törekedjék végső céljának elérésére akkor is, amikor már nem mások irányítják és felelősek érte. Ezt az emberré formálást csak akkor tudjuk elérni, ha magunkat is állandóan ellenőrizzük, javítjuk és neveljük. Jellem terén is érvényesek a magyar közmondások: ami nem javul, az avul; ami nem hallad, az elmarad; és aki szűken vet, az igen szűken arat. Erre az állandó önnevelésre kitérő példát és módszert találunk Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlataiban és

Franklin Benjamin Önéletrajzában. Lényegében mind a kettő életprogramot nyújt, amelynek első része az erények váltakozó sorozata, második nyugalmas napirend, a harmadik mind a kettő számonartása. Erről szóló jegyzőkönyvecskét a 84 éves Franklin halálos ágyának párnája alatt találták. Jó példa az arra, hogy a jó nemzetnevelő nemcsak holtig tanul, hanem elsősorban holtig nevel, vezet, kormányozza önmagát.

III. A *tanulók munkaközösségét*, amit a legújabb típusú munkaiskolák, életiskolák szorgalmaznak fokozottan felhasználhatjuk a szünidőben. Először is testületileg kérjük a magyar rádiót, hogy vezesse be az országos szünidei továbbképzést a délelőtti órákban minél előbb. Sokkal többen fogják hallgatni és mérhetetlenül **nagyobb** haszonnal, mint a zene számot. Több órát említettünk, mert nem lehet ugyanazt nyújtani sem a népiskolában, sem a polgáriban a városi és falusi tanulók számára. A népiskolai gyermekek már önkénytelenül követelik a rádióiskolát, szeretnék újból hallani Pista-bácsit és a többieket, akiket megszerettek és ezernyi levéllal halmoztak el, mert ők találták el legjobban a gyermekek lelkeéhez vezető utat, sőt a középiskolások is szívesen hallgatták előadásukat.

A középiskolások számára tűzzünk ki rövid korvonalozással pályatételeket, sőt ösztöndíjak helyett inkább pályadíjakat, hogy hajlamuk szerint foglalkozhassanak többé-kevésbé a különböző szaktárgyakkal. Időnkint a tanárok gyűjtsék össze őket és mindenki röviden számoljon be saját munkájáról. Bizonyára ez lesz számukra a legtermékenyebb szellemi munkaközösség.

A kartársak együttműködésére utaltam a nyelvi és szakmabeli továbbképzésnél. Korunk szignatúrája

és technikai haladásának titka a munka aprólékos széttagolása és együttes szerves egybeforrása. Vigyük ezt át szellemi térre egy-egy város életén belül a kartársak harmonikus összefogásával és munkamegosztásával. Ez megszerzi a nevelők testületének azt a tekintélyt, azt a társadalmi és jövedelmi megbecsülést, ami nemzetünk boldogulása szempontjából annyira kívánatos.

MESTER JÁNOS

A pozsonyi magyar gimnázium önképzőkörének 1942/43. munkaéve.

Szinte már hagyományos, hogy folyóiratunk hasábjain évről-évre beszámolunk a pozsonyi magyar gimnázium Arany János önképzőkörének munkájáról, hiszen az egyenszintű az ott felmővekvő magyar nemzedékek lelkivilágát is tükrözi. Ezúttal kicsit megkésve tesszük, mert nyomtatott beszámolójuk a „Magyar Diák“ is csak mostanában került kezünkbe. A beszámoló címéből elmaradt a „Pozsonyi“ szó, jelezni akarván, hogy az önképzőkörben folyó munka nemcsak az ősi város ifjúságáért történik, hanem az egyetemes magyar művelődés szolgálatába szegődik. Valójában a régi cím mögött is ilyenirányú szellemi törekvés rejlett s őszintén szólva kicsit hiányzik a „pozsonyi“ jelző, mert az ottani ifjúságnak egész sajátos feladatai vannak a magyar fiatalok egyetemességén belül, olyan feladatok, melyeknek betöltésére rendkívül mély emberség és kifinomult történelmi tapintat tehet csak hivatottá.

Az önképzőkörnek az 1942/43. tanévben új vezetője volt, Szalatnai Rezső helyett Arany Albert László, akit az évközben másirányú, tudományos beosztása miatt, Tóth Ferenc a régi pozsonyi középiskolai tanári gárda kiváló tagja váltott fel. Az önképzőkör munkájának irány-

elvét Arany Albert László a következőkben jelöli meg: „A megismerés a cselekvés feltétele. Helyes cselekvés azonban nincs helyes megismerés nélkül...“ Ebből a megismerésből fakadt az önismereti igyekvések és az a kifejezett, vagy lapangó gondolat volt tevékenységek rugója. a valóságnak ösztönös vagy tudatos megismerése vitte jobbaitokat a magyar önismeretnek lázas iramú munkásságába. A megismerés és cselekedet felé vivő sokrétű és irányú keresése nyilvánul meg írásaitokban“. Mintha az önképzőkör fiataljainak írásaiból némi bíráló hangzóna ki az előző évek túlzott irodalmiaszkodásával és művészi szemléletével szemben. Több gyakorlati érzéket és kézzelfogható cselekedet után áhítoznak. Ez már beszámolójukról vallott felfogásukban is megnyilatkozik: „Elvi állásfoglalásunk volt mindig, hogy az ilyenmű írók helyett sokkal értékesebb lenne tankönyvek kiadását szorgalmazzunk. Az évenként megjelenő beszámoló a magyar közönség azonban megszokta. E körülmény készítet minket az önképzőkör beszámolójának kiadására“. Mivel Szlovákiában csak egy magyar gimnázium van (és egy kiépülőben lévő leánygimnázium) a tankönyvkiadás tényleg nagy probléma és fontos nemzeti cselekedet, de azért az ilyen beszámolóknak is megvan a maguk jelentősége: ösztönző, ihlető erő jelentenek a kisebbségi életkeretben, ahol olyan ritka a magyar könyvvalósággal szellemi cselekedetnek számíthatnak. A gyakorlati érzék és cselekvési vágy a szóbanforgó iskolai években elsősorban a közösségi érzés elmélyüléséhez vezetett. Tudván azt, hogy kisebbségi sorsban a magyarság fokozott mértékben csak önjelére számíthat, az önképzőkör gyűjtést rendezett segélyegyesületi célokra, ebben az irányban nemes versenyre buzdította az ifjúságot,